

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-23 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 2697/1996/1

***Formosa & Camilleri Ltd* bħala agenti Malta tas-
soċjetà *Guardian Royal Exchange Assurance p.l.c.*
proprio u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat
tagħha *Bugeja Bros Ltd***

Versus

**1. *Gollcher Company Limited* agenti Malta tas-soċjetà
estera *Grandi Traghetti s.p.a. di Navigazione*,
armaturi/proprjetarji tal-vapur *Splendid*; u 2. l-istess
Gollcher Company Limited agenti Malta tas-soċjetà
estera *Grandi Traghetti s.p.a. di Navigazione*,
armaturi/proprjetarji tal-vapur *Rosa Tucano*; u 3. *The
Cargo Handling Co. Ltd***

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda tfittex għad-danni minħabba ħsara f'merkanzija li kellha tagħmel tajjeb għalihom bħala assikuratriċi.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi fis-26 ta' Novembru 1995 is-soċjetà *Bugeja Bros Ltd* importat konsenja ta' *plywood* fuq il-

bastiment *Splendid*, izda din il-konsenja waslet bil-ħsara. Taħt il-polza t'assikurazzjoni, is-soċjetà attriċi għamlet tajjeb għad-danni ta' ħames mija u tmienja u tmenin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm588.20) — ħames mija u tnejn u tletin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm532.20) għall-ħsara fil-merkanzija u sitta u ħamsin lira (Lm56) bħala *survey fee* — u għiet surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat.

Is-soċjetà attriċi għalhekk fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid illi l-konvenuti jaħtu għall-ħsara, jew tgħid min minnhom jaħti;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' ħames mija u tmienja u tmenin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm588.20); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom jaħti, iħallsuha ħames mija u tmienja u tmenin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm588.20), flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż minn dakinhar tan-notifika taċ-ċitazzjoni.

Is-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. it-talbiet safejn magħmula kontra l-eċċipjenti għandhom jiġu miċħuda għax l-eċċipjenti qdied id-dmirijiet tagħha bil-għaqqal li trid minnha l-ligi;
2. għandha tiġi esebita l-polza ta' assikurazzjoni u ssir ukoll prova tal-ħlas lill-assikurat;
3. trid issir il-prova kif l-attriċi waslet għas-somma ta' ħames mija u tnejn u tletin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm532.20);
4. l-eċċipjenti ma għadhiex tħallas għas-*survey fees* għax ma kinitx issurrogata għal dawn;
5. ir-regolament 70 u r-regolament 90 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet jeħilsu lis-soċjetà eċċipjenti minn kull responsabbiltà;
6. ebda mgħax ma hu dovut għax is-soċjetà eċċipjenti qatt ma kienet imsejħa biex tħallas xi ammont determinat u ma kinitx surrogata fl-imgħaxijiet; u
7. it-talbiet tas-soċjetà attriċi, safejn magħmula kontra s-soċjetà eċċipjenti, għandhom jiġu miċħuda.

Is-soċjetà konvenuta l-oħra, *Gollcher Company Limited nomine*, ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. is-soċjetà attriċi iddekadiet mid-dritt ta' azzjoni taħt l-art. 17(2) tal-polza ta' kariku;

2. kull ħsara li setgħet saret fil-merkanzija ma twegħibx għaliha l-eċċipjenti; u

3. ir-responsabbiltà ta' l-eċċipjenti hija f'kull każ limitata skond il-liġi li tirregola l-kuntratt tal-ġarr.

Il-merkanzija waslet Malta fis-26 ta' Novembru 1995. Waqt illi l-merkanzija kienet qiegħda titniżżel minn fuq il-bastiment sar *tally* u ma saret nota ta' ebda ħsara¹. Wara li l-merkanzija tniżżlet minn fuq il-bastiment, ingħatat f'idejn *The Cargo Handling Company Limited* u din ħażnitha taħt tinda² sa ma ngħatat lill-importatur fit-30 ta' Novembru 1995. Il-*gate pass-out* relativ³ iġħid illi l-merkanzija kienet *partly wet*. Fit-28 ta' Diċembru 1995 sar *survey*⁴ fil-maħżen ta' l-importatur u r-rapport *inter alia* jgħid hekk:

The consignment consisted of White Virola Plywood palletised and strapped with outer protective board and inner plastic sheeting.

The straps securing the bundles were noted heavily rusted and, in many cases, the protective boards were warped and covered in mould.

Once this outer cover was removed it was apparent that, notwithstanding the plastic sheeting, ingress of water had occurred, as a result of which the plywood was mouldy, warped and expanded.

L-attriċi bħala assikuratriċi għamlet tajjeb għad-danni li ġarrab l-importatur, u kienet surrogata fid-drittijiet tiegħu⁵. L-attriċi mbagħad fetħet din il-kawża fl-10 ta' Settembru 1996.

Il-konvenuta *Gollcher Company Limited nomine* ressqet l-eċċezzjoni ta' dekadenza taħt l-art. 17(2) tal-polza ta' kariku. Dan l-artikolu jgħid illi l-azzjoni kellha tinbeda fi żmien disa' xhur mill-konsenja tal-merkanzija. Rajna illi l-konsenja saret fit-30 ta' Novembru 1995 u l-azzjoni nbdiet fl-10 ta' Settembru 1996, aktar minn disa' xhur wara.

¹ *Fol. 49.*

² Ara x-xhieda ta' Peter Bonello fis-seduta tat-12 ta' Jannar 2000, *fol. 47.*

³ *Fol. 13.*

⁴ *Fol. 5, tergo.*

⁵ *Fol. 36.*

L-eċċezzjoni ta' dekadenza ta' l-azzjoni kontra *Gollcher Company Limited nomine* għandha għalhekk tintlaqa'.

Quddiem il-konvenuta l-oħra, *The Cargo Handling Company Limited*, ingiebet il-prova illi l-merkanzija tniżżlet minn fuq il-bastiment mingħajr rimarki iżda ngħatat lill-importatur imxarrba erbat ijiem wara. Jidher għalhekk illi t-tixrib sar waqt illi l-merkanzija kienet f'idejn din il-konvenuta.

Tassew illi waqt is-*survey* instab illi kien hemm ħafna sadid u moffa, u dawn x'aktarx ma kinux jilħqu jiformaw fi żmien erbat ijiem. Is-*survey*, iżda, kien sar fit-28 ta' Diċembru 1995, ftit anqas minn xahar wara, u x'aktarx illi huwa għalhekk illi laħqu ifformaw is-sadid u l-moffa.

Ladarba għalhekk *The Cargo Handling Company Limited* ma qdietx l-obbligazzjoni tagħha li tieġu ħsieb tal-ħwejjeġ ta' l-importatur fdati bi ħlas f'idejha, l-ewwel eċċezzjoni hija miċħuda.

It-tieni eċċezzjoni trid li tkun esebita kopja tal-polza ta' assikurazzjoni li tañtha sar il-ħlas mill-attriċi lill-assikurata tagħha, u trid ukoll prova tal-ħlas mis-soċjetà attriċi lill-importatriċi.

Il-polza ta' assikurazzjoni hija kuntratt bejn l-assikuratur u l-assikurat, u ma tinteressax lil terzi. Kull ma jinteressa lill-konvenuti hu li l-attriċi ħallset lill-assikurata u kienet surrogata fid-drittijiet tagħha. Din il-prova saret bis-*subrogation form*⁶ li biha l-importatriċi stqarret li qiegħda tirċievi ħlas mingħand is-soċjetà attriċi, u għalhekk issurrogatha fid-drittijiet tagħha.

It-tieni eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda wkoll.

It-tielet eċċezzjoni trid prova tal-*quantum* tad-danni; din il-prova saret bl-*invoices* u d-dokumenti l-oħra esebiti mill-attriċi.

Ir-raba' eċċezzjoni tgħid illi l-attriċi ma għandhiex jedd għas-*survey fees*.

Ladarba s-*survey* kienet meħtieġa għall-għanijiet tal-prova, kienet spiża neċessarja li l-ħtieġa tagħha qamet għax il-konvenuta għamlet il-ħsara fil-merkanzija. Għalhekk huwa xieraq illi l-konvenuta tagħmel tajjeb għal din l-ispiża wkoll, u l-eċċezzjoni hija miċħuda.

⁶ *Fol. 15.*

Il-ħames eċċezzjoni hija mibnija fuq ir-regolamenti 70 u 90 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet. Dawn ir-regolamenti, iżda, ma jeħilsux lill-konvenuta mir-responsabbiltà għall-ħsara u għan-nuqqasijiet: ir-regolament 70 igħid biss kif għandhom jinħarġu r-riċevuti iżda ma jgħid xejn dwar ħelsien minn responsabbiltà, waqt li r-regolament 90 igħid li l-merkanzija tinħażen *in the open and always at the sole risk of the owner*. Dan ir-regolament, iżda, jolqot biss ir-relazzjonijiet bejn l-awtoritajiet u l-importatur, u mhux ir-relazzjonijiet bejn *The Cargo Handling Company Limited* u l-importatur⁷, li huma ta' natura kuntrattwali. Il-ħames eċċezzjoni hija, għalhekk, miċħuda.

Is-sitt eċċezzjoni hija dwar l-imgħax, u tgħid illi l-attriċi ma kinitx surrogata fid-dritt għall-imgħax.

L-imgħax huwa aċċessorju għad-dejn u *accessorium sequitur principale*. Hekk kif l-attriċi kienet surrogata fid-dritt ta' l-assikurat għad-danni, kienet surrogata fid-dritt għall-imgħax ukoll.

Din l-eċċezzjoni wkoll hija għalhekk miċħuda.

Għal dawn ir-raġunijiet il-konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* għandha tagħmel tajjeb għad-danni illi, skond ix-xhieda fil-proċess, huma ta' ħames mija u tmienja u tmenin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm588.20) b'kollox.

Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi, wara li tilqa' l-eċċezzjoni ta' dekadenza mressqa minn *Gollcher Company Limited nomine*, u tiċċhad it-talbiet safejn magħmula kontra dik is-soċjetà, tiċċhad l-eċċezzjonijiet ta' *The Cargo Handling Company Limited* u tgħid illi din għandha tagħmel tajjeb għad-danni; tillikwida d-danni fis-somma ta' ħames mija u tmienja u tmenin lira u għoxrin ċenteżmu (Lm588.20) u tikkundanna lil *The Cargo Handling Company Limited* tħallas id-danni hekk likwidati flimkien ma' l-imgħaxijiet relattivi.

L-ispejjeż ta' *Gollcher Company Limited nomine* għandha tħallashom is-soċjetà attriċi; l-ispejjeż l-oħrajn kollha tħallashom *The Cargo Handling Company Limited*.

⁷ Ara **Joseph Felice Pace nomine versus Godwin Abela nomine**, Qorti tal-Kummerc, 2 ta' Mejju 1989, Vol. LXXIII.IV.948.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----